

Üniversiteye Girişte İki Aşamalı Sınavda Uygulanmış Olan Öğrenci Seçme Sınavı Puanları ile Öğrenci Yerleştirme Sınavı Puanları Arasındaki İlişkiler*

Relationships Between the Scores of ÖYS and ÖSS Administered in the Two-Stage System During the Entrance to University

Hülya Kelecioğlu
Hacettepe Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada, üniversiteye girişte iki aşamalı sınavda uygulanmış olan Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) puanları ile Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. 1999 yılından itibaren ÖYS kaldırılarak Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavının amaçları sadece ÖSS ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu çalışmada, ÖSS'nin geçerliği ÖYS ölçütü alınarak incelenmiş ve sınav sisteminde yapılan değişikliğin sınavın amacına hizmet etme derecesi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada 1998 yılında ÖSS'ye giren adaylardan ÖYS'yi kazanan 38769 adayın ÖSS ve ÖYS puanları kullanılmıştır. ÖSS puanlarının ÖYS alt test puanlarını ne derecede yordayabildiğini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda, ÖSS'nin sözel ve sayısal bölümleri ile ÖYS'nin bunlarla ilgili testleri arasında önemli ölçüde benzerlik bulunduğu görülmüştür; ancak bu benzerliğin ÖYS'ye olan ihtiyacı tam olarak ortadan kaldırdığına ilişkin yeterli kanıt sağlanamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Üniversiteye giriş sınavları, tek aşamalı ve iki aşamalı sınav, geçerlik, ÖSYS, ÖSS, ÖYS.

Abstract

This study aims at investigating the relations between the scores of the Student Selection Examination (ÖSS) and the Student Placement Examination (ÖYS), which were administered to the students entering university at a nationwide level as two successive stages. The Student Placement Examination was abolished in 1999 and since then the Student Selection Examination has become a one stage tool to achieve the goals targeted by the two examinations. In this study the validity of the ÖSS was investigated taking the ÖYS as a criterion to determine the effect of this change in the examination system on the achievement of the goals of the student selection and placement process. In the study the ÖSS and ÖYS scores of 38769 candidates, who passed ÖYS, taking the ÖSS in 1998 are considered. A Simple Linear Regression Technique was used to determine the predictability degree of ÖSS scores to ÖYS scores. At the end of the study, significant similarity was found between the scores of the numerical and verbal sections of ÖSS and the related tests of ÖYS. However, no significant evidence is found to prove that this similarity provides sufficient grounds to abolish the ÖYS.

Key Words: University entrance exams, one-stage exam, two-stage exam, validity, ÖSYS, ÖSS, ÖYS.

Giriş

Yükseköğretime giriş sınavları, uzun yıllardır ülkemizin önemli bir sorunu olarak gündemdedir. Yükseköğretim yapmak isteyenlerin sayısı, bu kurumların alabileceği öğrenci sayısından fazla olduğundan, öğrenci seçme işlemi zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca, adayların girmek istedikleri çeşitli yükseköğretim programlarından

hangisinde diğerlerine göre daha başarılı olacağını belirleme gereği de ortaya çıkınca, yükseköğretime hem seçme hem de yerleştirme işlemi gerekli olmuştur.

Yükseköğretime giriş için sınavlar, 1974 yılına kadar bu kurumların kendileri tarafından veya birkaçı için birleşik olarak yapılmakta iken, 1974 yılından sonra tek bir kurumun sorumluluğu altında toplanmıştır (Dökmen, 1992).

1974 yılından bu yana hemen tüm yükseköğretim kurumları öğrencilerini Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından merkezi olarak hazırlanan ve uygulanan sınavların sonuçlarına göre almaktadırlar.

1980 yılına kadar bu sınavlar Üniversitelerarası Seçme Sınavı (ÜSS) adı ile yapılmış, 1980 yılında Üniver-

(*) Bu çalışma, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Araştırma Geliştirme ve Proje Bölümü tarafından desteklenmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Hülya Kelecioğlu, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Ankara. hulyaebb@hacettepe.edu.tr

sitelerarası Seçme ve Yerleştirme Sınavı (ÜSYS) adını almıştır (ÖSYM, 1988). Bu yıla kadar tek aşamada yapılan sınavlarda kullanılan testler üzerindeki incelemelere dayanarak 1977 yılı sonunda bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporda, kullanılan testlerin geçerlik ve güvenilirliklerini artırmak için soruların kapsama uygun olarak sayılarının artırılması ve güçlük bakımından da aday kitlesinin yeterliklerine daha uygun hale getirilmesi gereği belirtilmiştir. Bu belirlemelerden sonra 1981 yılında iki aşamalı bir sınav sistemi uygulamaya konulmuştur (Tezbaşaran, 1991). Üniversiteye giriş sınavları, 1981 yılından itibaren Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (ÖSYS) adı altında ve iki aşamalı olarak yapılmıştır.

ÖSYS'nin birinci aşaması olan Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS), Sözel ve Sayısal bölümlerden; ikinci aşaması olan Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS), fen bilimleri, matematik, Türkçe, sosyal bilimler ve yabancı dil testlerinden oluşturulmuştur. 1987 yılına kadar sınavın ilk aşaması "seçme", ikinci aşaması da "yerleştirme" amacını taşımaktaydı. 1987 yılından itibaren bu iki aşama, iki ayrı sınav haline getirilerek her ikisi de seçme ve yerleştirme amacıyla kullanılmaya başlanmıştır (Dökmen, 1992). ÖSS'nin amaçları da sınavın ikinci aşaması için adayları seçmek ve birinci aşama puanına göre öğrenci alan yükseköğrenim kurumlarına, bu kurumları seçen adaylardan en uygun olanlarını seçmek ve yerleştirmek olarak belirtilmiştir (ÖSYM, 1988).

1998 yılı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Kılavuzunda ÖSS'nin kapsamının Sözel Bölüm ve Sayısal Bölümden oluştuğu ifade edilmektedir. Sözel Bölümde Türkçeyi kullanma gücü ile sosyal bilimlerdeki kavram ve ilkelerle düşünme gücünü yoklayan sorular; Sayısal Bölümde matematiksel ilişkilerden yararlanma gücü ile fen bilimlerindeki temel kavram ve ilkelerle düşünme gücünü yoklayan sorular yer almaktadır. Adayların ÖSS Sözel (ÖSS-SÖZ), ÖSS Sayısal (ÖSS-SAY) ve ÖSS Eşit Ağırlıklı (ÖSS-EA) olmak üzere üç standart puanı hesaplanmakta; ÖSS'de başarılı sayılmak için bu puanlardan en az birinin 105 veya daha yüksek olması gerekmektedir. ÖSS puanı 105-119 arasında olan adaylar doğrudan Açık Öğretim Fakültesi ile meslek yüksek okullarına yerleştirilebilmekte; ÖSS puanı 120 veya daha yüksek olan adaylar ise ÖYS sınavına girmeye hak kazanmakta idiler (ÖSYM, 1998).

1998 ÖSYS Kılavuzunda, ÖYS'de yer alacak soruların lise öğretim programına dayalı olarak hazırlanacağı

ve bu sınavda fen bilimleri, matematik, Türkçe, sosyal bilimler ve yabancı dil (Almanca, Fransızca, İngilizce) testlerinin yer alacağı belirtilmektedir (ÖSYM, 1998).

1999 yılında sınav sisteminde yapılan bir değişiklik ile ÖYS kaldırılmış ve tüm yüksek-öğretim programlarına öğrenci seçme ve yerleştirme ÖSS ile yapılmaya başlanmıştır. Tek aşamalı sınavda, ÖSS'yi kazanmış olmak için ÖSS puanlarından en az birinin 105 veya daha yüksek olması gerekmektedir. ÖSS'yi kazanan adaylar, 105 ve daha yüksek ÖSS puanı aldıkları takdirde meslek yüksekokulları ve açık öğretim programları ile ilgili yerleştirme işlemlerine girebileceklerdir. Adayların lisans programlarına yerleştirilebilmeleri için ÖSS'de ilgili puan türünde 120 ve daha yüksek puan almaları gerekmektedir. Gerek önlisans ve açık öğretim, gerekse lisans programlarına yapılacak yerleştirmede adayların Y-ÖSS puanları kullanılmaktadır. Y-ÖSS puanları ÖSS puanlarına ağırlıklı ortaöğretim başarı puanının belli bir ağırlıkla katılmasıyla elde edilmektedir (ÖSYM, 1999).

Üniversiteye giriş sınavlarının temel amacı, bir yükseköğretim programında başarılı olma olasılığı diğerlerinden daha yüksek olan adayları tercihlerine göre yerleştirmektir (Özçelik, 1982). Her yıl yapılan sınavların ve sınav sisteminde yapılan değişikliklerin de bu amaca hizmet etmesi beklenir.

Yükseköğretime giriş sınavları üzerinde bugüne kadar çeşitli araştırmalar yapılmıştır (ÜSYM, 1979; Aşkar, 1985; Tezbaşaran, 1991; Oral, 1985). Bu araştırmaların sonuçları incelendiğinde, tek aşamalı sınavın özellikle orta puan dağılımındaki öğrencilerin başarılarını yordama yetersiz kaldığı ve sınavın ikinci aşamasının üniversite başarısını yordama gücünün birinci aşamasından daha yüksek olduğu; iki aşamalı sınavda uygulanan ÖYS'nin hem lise başarı ölçüleri ile uyum içinde olduğu hem de üniversite birinci sınıf başarısını yordama gücünün yeterli kabul edilebileceği ortaya çıkmaktadır.

1999 yılında ÖSYS'nin amaçlarının, sadece ÖSS ile gerçekleştirilmesi şeklinde bir yola gidilmiştir. Bu durumda, ÖSS'nin amaçlarını gerçekleştirilebilmesi için geçerliğinin en az ÖYS kadar olması gerektiği açıktır. Bu nedenle bu araştırmada ÖSS'nin geçerliği ÖYS ölçüt alınarak incelenmektedir. Böylece, sınav sisteminde yapılan değişikliğin bir yönüyle sınavın amacına hizmet etme derecesi belirlenmeye çalışılacaktır. Böyle bir amaca yönelik olan bu araştırmada, 1998 yılında uygulanan ÖSS'nin ÖYS puanlarını yordama gücüne bakılmıştır.

Yöntem

Araştırma, üniversiteye girişte iki aşamalı ve tek aşamalı sınavlarda kullanılan testleri karşılaştırmalı olarak incelemeye yönelik, esas itibarıyla betimsel bir çalışmadır.

Araştırmada 1998 yılında ÖSS'ye giren adaylardan ÖYS'yi kazananların ÖSS ve ÖYS puanları kullanılmıştır. Bu adaylar arasından fakülteler dışındaki dört yıllık yükseköğretime kurumuna yerleştirilenler ile dil puanıyla bir yükseköğretim kurumuna yerleştirilenler araştırma kapsamının dışında tutulmuştur. 1998 yılında ÖYS'yi kazananlardan, yükseköğretime ve dil puanıyla dört yıllık yükseköğretim programlarına yerleştirilenler dışında kalan toplam 38762 adayın ÖSS ve ÖYS puanları kullanılmıştır. Araştırma bulgularının, test planlarında 1998 yılına göre önemli bir değişim olmayan önceki ÖSS ve ÖYS'lere de genellenebileceği düşünülmüştür.

Araştırmanın verileri, 1998 yılında çalışma kapsamına alınan öğrencilerin ÖSS'nin Sayısal ve Sözel bölümlerindeki doğru cevap sayıları ile ÖYS'deki Türkçe, sosyal bilimler, matematik ve fen bilimleri testlerindeki doğru cevap sayılarından oluşmaktadır. ÖSS puanlarının ÖYS alt test puanlarını ne derecede yordayabildiğini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon tekniği kullanılmıştır (Runyon ve Haber, 1991).

1987 yılından itibaren, yükseköğretim programları üç ana grupta toplanmış ve ÖYS'de adaylara tercih ettikleri yükseköğretim programı ile ilgili testleri cevaplama olanağı sağlanmıştır (Tezbaşaran, 1991). 1998 yılında uygulanan ÖYS'de de ikinci basamak sınavı sonuçlarına göre öğrenci alan yükseköğretim programları yerleştirmede kullanılan ÖYS puanları ve bu puanların hesabına katılacak testler bakımından

- 1) Fen ve Mühendislik Bilimleri (Puan türü Fen ve Matematik)
 - 2) İktisadi ve Sosyal Bilimler (Puan türü Türkçe-Matematik, Sosyal ve Türkçe-Sosyal)
 - 3) Yabancı diller (Puan türü Dil)
- olmak üzere üç ana gruba ayrılmıştır.

Tercihlerinde, bu üç ana grubun her birinde yer alan yükseköğretim programlarına yer veren adayların cevaplaması gereken testler de birbirlerinden farklıdır. Fen ve matematik puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programlarını tercih eden adaylar, fen bilimleri, matematik ve Türkçe testlerini; Türkçe-matematik ve sosyal bilimler puanı ile öğrenci alan programlarını tercih eden adaylar da matematik, Türkçe ve sosyal bilimler testlerini cevaplandırması gerekmektedir. (ÖSYM, 1998).

Araştırma kapsamına alınan yükseköğretim programları, bunlara öğrenci alınmasında kullanılan puan türleri ve bu programlara alınan öğrenci sayıları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırma Kapsamına Alınan Yükseköğretim Programları

Program	Puan Türü	N
Tıp Fakültesi	F	2471
Diş Hekimliği Fakültesi	F	466
Eczacılık Fakültesi	F	412
Edebiyat Fakültesi	S, TS	725
Eğitim Fakültesi	F,M,TM,TS,S	7215
Fen Fakültesi	F,M	1168
Fen-Edebiyat Fakültesi	F,M,TS,S	4378
Hukuk Fakültesi	S	1822
İktisadi İlimler Fakültesi	TM,S	8168
İlahiyat Fakültesi	TS	141
İletişim Fakültesi	TS	1249
Mühendislik Fakültesi	M	8435
Mimarlık Fakültesi	M	936
Veterinerlik Fakültesi	F	341
Ziraat Fakültesi	M,F	835
	TOPLAM	38762

Araştırmada, adayların yerleştirildikleri yükseköğretim programlarına göre regresyon katsayıları hesaplanırken, 1998 ÖYS'de tercih edilen programların puan türleri ve cevaplandırılması gereken testler göz önüne alınmıştır. Tablo 1'de belirlenen programlardan, birden fazla puan türü ile öğrenci alanlar, puan türlerine göre ayrı ayrı incelenmiştir. Edebiyat Fakültelerine yerleştirilen adaylar S ve TS puanına göre; Eğitim Fakültelerine yerleştirilen adaylar F, M, TM, S ve TS puanına göre; Fen Fakültelerine yerleştirilen adaylar F ve M puanına göre; İktisadi İlimler Fakültelerine yerleştirilen adaylar TM ve S puanına göre, Ziraat Fakültelerine yerleştirilen adaylar M ve F puanına göre birbirinden ayrılmıştır. Fen-Edebiyat Fakültelerine F ve M puanıyla yerleştirilen öğrenciler Fen Fakültelerine F ve M puanıyla yerleştirilen öğrencilerle; Fen-Edebiyat Fakültelerine S ve TS puanıyla yerleştirilen öğrenciler de Edebiyat Fakültelerine S ve TS puanıyla yerleştirilen öğrencilerle birleştirilmiştir. Bu işlemlerden sonra her bir puan türünün incelenmesinde yararlanılan öğrenci sayıları, bunların ÖSS'nin bölümleri ve ÖYS'nin testlerindeki aritmetik ortalama ve standart kaymaları ile bu puanlarda gözlenen bağlı değişim katsayıları, yükseköğretim programı gruplarına göre Tablo 2-a ve Tablo 2-b'de verilmiştir.

Tablo 2-a.

Araştırma Kapsamındaki Yükseköğretim Programlarına Öğrenci Alımında Kullanılan Puan Türlerine Göre Oluşturulan Gruplarda ÖSS ve ÖYS Puanları ile İlgili Bazı İstatistikler

Program	Puan türü	İstatistik	ÖSS		ÖYS		
			Sayısal Bölüm	Sözel Bölüm	Fen B. Testi	Matematik Testi	Türkçe Testi
Tıp Fakültesi (N=2471)	F	\bar{X}	78,32	57,90	41,89	44,38	46,42
		S_x	5,95	15,73	6,70	6,22	9,05
		V	8,06	27,17	15,96	14,02	19,50
Diş Hekimliği Fakültesi (N=466)	F	\bar{X}	71,56	53,32	38,25	42,27	44,75
		S_x	5,99	14,60	5,54	6,06	9,09
		V	8,37	27,38	14,48	14,34	20,31
Eczacılık Fakültesi (N=412)	F	\bar{X}	71,88	53,22	37,96	42,06	44,03
		S_x	5,19	14,57	5,32	5,59	8,83
		V	7,22	27,38	14,01	13,29	20,05
Fen Fakültesi (N=2464)	F	\bar{X}	58,75	38,81	26,52	30,61	37,28
		S_x	11,30	17,67	9,85	9,56	11,85
		V	19,23	45,53	37,14	31,23	31,78
Eğitim Fakültesi (N=1502)	F	\bar{X}	58,10	35,78	25,54	29,75	35,41
		S_x	10,34	15,22	7,89	8,50	11,49
		V	17,80	42,54	30,89	28,57	32,54
Veterinerlik Fakültesi (N=341)	F	\bar{X}	52,50	32,28	19,89	23,28	34,31
		S_x	10,02	15,71	6,77	8,43	11,05
		V	19,09	48,67	34,04	36,21	32,21
Ziraat Fakültesi (N=478)	F	\bar{X}	41,29	29,09	14,06	17,29	31,10
		S_x	12,24	16,82	5,51	8,01	11,15
		V	29,64	57,82	39,19	46,33	35,85
Eğitim Fakültesi (N=1865)	M	\bar{X}	58,93	36,74	21,96	34,63	36,29
		S_x	11,73	17,46	11,05	9,05	11,36
		V	19,90	47,52	50,32	26,13	31,30
Fen Fakültesi (N=1743)	M	\bar{X}	64,59	44,74	27,83	39,54	40,65
		S_x	10,31	18,01	10,85	8,27	10,81
		V	15,96	40,25	38,99	20,92	26,56
Mühendislik Fakültesi (N=8435)	M	\bar{X}	69,95	55,07	35,94	42,81	45,28
		S_x	11,90	19,91	13,81	9,73	11,03
		V	17,01	36,15	38,43	22,73	34,36
Mimarlık Fakültesi (N=936)	M	\bar{X}	68,12	52,05	32,50	41,46	44,14
		S_x	11,49	17,45	11,61	9,14	10,08
		V	16,87	33,53	35,72	22,05	22,84
Ziraat Fakültesi (N=357)	M	\bar{X}	51,53	38,46	16,81	28,65	38,28
		S_x	13,79	19,78	10,39	9,87	9,79
		V	26,76	43,63	61,81	35,45	25,57

Tablo 2-b.

Araştırma Kapsamındaki Yükseköğretim Programlarına Öğrenci Alımında Kullanılan Puan Türlerine Göre Oluşturulan Gruplarda ÖSS ve ÖYS Puanları ile İlgili Bazı İstatistikler

Program	Puan türü	İstatistik	ÖSS		ÖYS		Türkçe Testi
			Sayısal Bölüm	Sözel Bölüm	Fen B. Testi	Matematik Testi	
Eğitim Fakültesi (N=1780)	TM	\bar{X}	17,69	69,09	12,73	51,50	48,32
		S_x	8,76	7,26	6,65	4,21	9,80
		V	49,52	10,51	52,24	8,17	20,28
İktisadi İlimler Fakültesi (N=6310)	TM	\bar{X}	33,91	72,93	29,04	53,72	51,28
		S_x	14,62	7,63	14,09	4,72	10,96
		V	43,11	10,46	48,52	8,79	21,37
Edebiyat Fakültesi (N=823)	S	\bar{X}	19,74	74,21	15,02	53,98	56,33
		S_x	15,75	7,04	14,34	5,69	9,09
		V	79,79	9,49	95,47	10,54	16,14
Eğitim Fakültesi (N=853)	S	\bar{X}	13,39	74,11	9,38	53,55	58,01
		S_x	10,74	5,30	9,19	3,85	6,53
		V	80,21	7,15	97,97	7,19	11,26
Hukuk Fakültesi (N=1822)	S	\bar{X}	24,69	78,05	18,83	56,94	61,93
		S_x	12,53	4,11	12,02	2,94	4,82
		V	50,75	5,27	63,83	5,16	7,78
İktisadi İlimler Fakültesi (N=1858)	S	\bar{X}	26,53	76,81	21,51	55,79	59,94
		S_x	16,50	5,71	15,88	4,29	7,11
		V	62,19	7,43	73,83	7,69	11,86
Edebiyat Fakültesi (N=1241)	TS	\bar{X}	10,68	74,09	6,43	54,61	57,34
		S_x	9,31	6,28	6,73	4,91	8,59
		V	87,17	8,48	104,67	8,99	14,98
Eğitim Fakültesi (N=1215)	TS	\bar{X}	9,16	73,36	5,47	54,24	55,89
		S_x	8,12	6,14	5,71	4,46	9,40
		V	88,65	8,37	104,39	8,22	16,82
İlahiyat Fakültesi (N=141)	TS	\bar{X}	6,43	70,44	4,21	52,01	53,12
		S_x	9,90	7,30	4,55	5,79	11,55
		V	153,97	10,36	108,08	11,13	21,74
İletişim Fakültesi (N=1249)	TS	\bar{X}	16,10	72,80	10,44	52,95	51,01
		S_x	12,36	7,69	10,08	6,48	12,75
		V	76,77	10,56	96,55	12,24	25,00

Tablo 2-a ve 2-b'deki bilgiler incelendiğinde, M ve F puanı ile öğrenci alan programlarda ÖSS sözel bölüm ve ÖYS Türkçe puanlarındaki değişkenliğin, ÖSS sayısal bölüm, ÖYS matematik ve ÖYS fen bilimleri puanlarındaki değişkenlikten daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. TM, S ve TS puanı ile öğrenci alan programlarda ise ÖSS sayısal bölüm ve ÖYS matematik puanlarındaki değişkenliğin ÖSS sözel bölüm, ÖYS Türkçe ve ÖYS sosyal bilimler puanlarındaki değişkenlikten daha fazla olduğu izlenimi edinilmektedir. Özellikle TS puanı ile öğrenci alan programların çoğunda ÖSS sayısal bölüm ve ÖYS matematik puanlarının standart kaymasının bu puanların ortalamasından daha büyük olduğu; bağılı değişim katsayısının 100'ün üstünde çıkabildiği görülmektedir. Bu durum, yükseköğretimde belli bir alan için hazırlanan adayların, beklendiği gibi, diğer alanlarla ilgili puanlarının düşük, bu puanlardaki değişkenliklerinin de fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yükseköğretim programlarına girebilmek için cevaplandırılması gereken testler kullanılarak puan türlerine göre her program için bir yordama denklemi hesaplanmış, o program için cevaplanması zorunlu olmayan alt testler dikkate alınmamıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın problemine bir cevap bulmak amacıyla, belirlenen yükseköğretim programlarına yerleştirilen öğrencilerin ÖSS'nin sayısal ve sözel bölümleri (alt testleri) ile ÖYS'nin fen, matematik, Türkçe ve sosyal bilimler test puanları arasında basit doğrusal regresyon denklemleri elde edilmiştir. Elde edilen regresyon katsayıları, yordama gücü tahminleri (korelasyon katsayılarının kareleri) ve regresyon katsayılarının standart hataları puan türlerine göre ayrı tablolar halinde, Tablo 3, 4, 5, 6 ve 7'de verilmiştir. Bu tablolarda sadece yordama gücünün (korelasyon katsayısının karesinin) 0,05'i geçtiği durumlardaki a ve b değerleri verilmiştir. Tablolarda a kesme noktasını, b standardize edilmiş regresyon katsayısını göstermektedir.

Fen Puanı ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Programlarında Durum

Fen puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programlarına ait regresyon denklemlerinin katsayılar ve korelasyon katsayılarının kareleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde, fen puanı ile öğrenci alan programlarda ÖSS sayısal bölümünün ÖYS fen ve matematik testi puanları için bütün programlarda yordayıcı olduğu; ÖYS Türkçe testinin bu seçilmiş grupta, programların hiçbirinde yordayıcı olmadığı görülmektedir. Bu programlarda ÖSS sayısal bölümü ÖYS fen puanlarındaki varyansın 0,25 ile 0,54 arasındaki bir kısmını; ÖYS matematik puanlarındaki varyansın 0,09 ile 0,52 arasındaki bir kısmını açıklayabilmektedir.

Bu programlarda ÖSS sözel bölümünün ÖYS testlerini yordama gücü incelendiğinde, ÖSS sözel bölümünün bütün programlarda ÖYS Türkçe testi puanlarını yordayıcı olduğu; ÖYS matematik testi puanını sadece Tıp, Diş Hekimliği, Eğitim ve Fen Fakültelerinde yordayıcı olduğu; ÖYS fen testi puanını da sadece Tıp ve Fen Fakültelerinde yordayıcı olduğu görülmektedir. Bu programlarda ÖSS sözel bölüm testi ÖYS fen puanlarındaki değişkenliğin en çok 0,26'sını; ÖYS matematik puanlarındaki değişkenliğin en çok 0,19'unu; ÖYS Türkçe puanlarındaki değişkenliğin 0,20 ile 0,37 arasında bir bölümünü açıklayabilir görünmektedir.

Bu bulgulara göre, fen puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programlarında ÖSS sayısal alt testinin tüm programlarda ÖYS'deki fen ve matematik puanlarını yordayıcı olduğu; ilgili programların yarısından çoğunda, Türkçe puanlarını yordayıcı olmadığı görülmektedir. ÖSS sayısal testinin ÖYS fen ve matematik puanlarındaki değişkenliği Türkçe puanlarından daha fazla açıklayabilir görünmesi beklenen bir durumdur ve bu bulgu testin amaçlarına uygun olduğu şeklinde yorumlanabilir. ÖSS'nin sayısal bölümünde matematiksel ilişkilerden yararlanma gücü ile fen bilimlerindeki temel kavram ve ilkelerle düşünme gücünü yoklayan soruların yer aldığı; ÖYS'nin de ortaöğretimdeki fen ve matematik ders programlarına göre hazırlandığı göz önünde bulundurulursa, bu testlerden elde edilen puanların ilişkili olması beklenir. Elde edilen sonuçlar da böyle bir beklentiyi desteklemektedir. Yordama gücünün daha yüksek olması ise bu testlerin konu ve davranış kapsamı arasında bazı farklılıklar da olabileceğini akla getirmektedir.

Tablo 3'te ÖSS'nin sözel bölümü ile ilgili bilgiler incelendiğinde, bu testin ÖYS'deki Türkçe puanlarını yordayıcı olduğu; fen ve matematik puanlarını yordama gücünün, beklendiği gibi, Türkçe puanlarını yordama gücünden daha düşük olduğu göze çarpmaktadır. ÖSS sözel bölümünün ÖYS Türkçe puanlarındaki değişken-

Tablo 3.

Fen Puanı ile Öğrenci Alan Programlarda ÖSS Puanlarının ÖYS Puanlarını Yordama Bağlılıkları

		ÖSS SAYISAL			ÖSS SÖZEL		
		ÖYS FEN	ÖYS MAT.	ÖYS TÜR.	ÖYS FEN	ÖYS MAT.	ÖYS TÜR.
Tıp Fakültesi	r ²	0,36	0,28	0,12	0,17	0,36	
	a	-7,74	3,91	-	33,32	34,95	26,39
	b	0,60	0,53		0,35	0,41	0,60
Diş Hekimliği Fakültesi	r ²	0,31	0,29			0,10	
	a	1,22	3,35	-	-	35,45	28,76
	b	0,33	0,30				0,45
Eczacılık Fakültesi	r ²	0,33	0,09				0,20
	a	13,81	18,52	-	-	-	29,45
	b	0,33	0,30				0,45
Eğitim Fakültesi	r ²	0,42	0,43			0,06	0,31
	a	-3,18	-1,49	-	-	24,93	20,33
	b	0,68	0,65			0,24	0,56
Fen Fakültesi	r ²	0,54	0,52		0,26	0,19	0,37
	a	-11,26	-5,10	-	15,55	21,44	21,37
	b	0,74	0,72		0,51	0,44	0,61
Veterinerlik Fakültesi	r ²	0,27	0,32				0,29
	a	1,34	-1,00	-	-	-	21,97
	b	0,52	0,56				0,54
Ziraat Fakültesi	r ²	0,25	0,45				0,31
	a	4,69	-0,77	-	-	-	20,42

liğin en fazla 0,37'sini, ÖYS matematik puanlarındaki değişkenliğin en fazla 0,19'unu, ÖYS fen puanlarındaki değişkenliğin en fazla 0,26'sını açıklayabileceği anlaşılmaktadır. ÖSS'nin sözel bölümünde Türkçeyi kullanma, sosyal bilimlerdeki kavram ve ilkelerden yararlanma gücünü ölçen soruların yer aldığı; ÖYS'nin de ortaöğretimdeki Türkçe ve sosyal bilimler alanı ile ilgili derslerin programlarına göre hazırlandığı göz önünde bulundurulursa, bu testlerden elde edilen puanların ilişkili olması beklenir. Buradan elde edilen sonuçlar da bu beklentiye desteklemektedir. Yordama gücünün daha yüksek olması ise bu testlerin konu ve davranış kapsamı arasında bazı farklılıklar da olabileceğini düşündürmektedir.

Fen puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programlarında, genel olarak ÖSS sayısal bölümünün ÖYS test puanlarını yordama gücünün ÖSS sözel bölümünün yordama gücünden daha fazla olduğu; Fen Fakültelerinde hem sözel hem de sayısal bölümün ÖYS test puanlarını yordama gücünün diğer fakültelerden daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Matematik Puanı ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Programlarında Durum

Matematik puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programları ile ilgili verilerden elde edilen yordama bağıntılarındaki katsayılar ve korelasyon katsayılarının kareleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4'teki bilgilerden, matematik puanı ile öğrenci alan programlarda ÖSS sayısal bölümünün ÖYS fen ve matematik testi puanlarını bütün programlarda yordayıcı olduğu; ÖYS Türkçe testi puanını beş programdan Eğitim ve Ziraat Fakülteleri dışında kalan üç programda yordayıcı olabildiği anlaşılmaktadır. Bu programlarda ÖSS sayısal bölümü, ÖYS fen puanlarındaki değişkenliğin 0,55 ile 0,72; ÖYS matematik puanlarındaki değişkenliğin 0,50 ile 0,73 arasındaki bir kısmını ve ÖYS Türkçe puanlarındaki değişkenliğin en çok 0,24 kadını açıklayabilir görülmektedir.

Matematik puanı ile öğrenci alan programlar dikkate alındığında, ÖSS sözel bölümü, ÖYS Türkçe testi puanlarını bütün programlarda; ÖYS fen ve matematik testi

puanlarını ise Ziraat Fakülteleri dışında kalan programlarda yordayabilmektedir. ÖSS sözel bölümü, ÖYS fen puanlarındaki değişkenliğin en çok 0,50 kadarını; ÖYS matematik puanlarındaki değişkenliğin 0,13 ile 0,39, ÖYS Türkçe puanlarındaki değişkenliğin 0,35 ile 0,54 arasında bir kısmını açıklayabilir görünmektedir.

Bu bulgulara göre, ÖSS sayısal bölümünün, ÖYS fen ve matematik testi puanları için, matematik puanı ile öğrenci alan programların tümünde iyi bir yordayıcı olduğu; ÖYS Türkçe testi puanlarını, Ziraat ve Eğitim Fakülteleri dışında kalan programlarda yordayıcı olabildiği görülmektedir. ÖSS sayısal bölümü bu programlarda, amacına uygun olarak, ÖYS fen ve matematik testlerinin puanlarında görülen değişkenliği 0,73'e kadar yükselebilen oranlarda açıklayabilir görünmektedir.

Matematik puanı ile öğrenci alan programlarda, ÖSS sözel bölümünün ÖYS Türkçe testi puanlarındaki değişkenliği, amacına uygun olarak, diğer testlerden daha yüksek düzeyde yordayabildiği görülmektedir. Bu programlarda, ÖSS sayısal bölümünün ÖYS fen ve matematik testi puanlarını yordama gücünün, ÖSS sözel bölümünün ÖYS Türkçe testi puanını yordama gücünden daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Türkçe-Matematik Puanı ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Programlarında Durum

Türkçe-matematik puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programları ile ilgili verilerden elde edilen yordama bağıntılarındaki katsayılar ve korelasyon katsayılarının kareleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5'teki bilgilerden, Türkçe-matematik puanı ile öğrenci alan programlarda ÖSS sayısal bölümü puanının ÖYS matematik ve sosyal bilimler testi puanları için bütün programlarda, ÖYS Türkçe testi puanlarını ise sadece İktisadi İlimler Fakültelerinde yordayıcı olduğu anla-

şılmaktadır. ÖSS sayısal bölümü puanlarının bu programlarda, ÖYS matematik puanlarındaki değişkenliğin 0,75'e kadar bir kısmını açıklayabilmektedir.

Tablo 5'te, ÖSS sözel bölümü puanları ile ilgili bilgilere bakıldığında, bu testin ÖYS matematik, Türkçe ve sosyal bilimler testleri için yordayıcı olduğu; sözel bölümün en fazla ÖYS sosyal bilimler puanlarındaki değişkenliği (0,49), en az da matematik puanlarındaki değişkenliği (0,07) açıklayabildiği görülmektedir.

Bu bulgulara göre, Türkçe-matematik puanı ile öğrenci alan programlarda, ÖSS sayısal ve sözel bölüm puanlarının, ölçtüklere özelliklerle ilgili olan ÖYS testlerindeki puanları yordayabildiği anlaşılmaktadır.

Sosyal Bilimler Puanı ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Programlarında Durum

Sosyal bilimler puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programları ile ilgili verilerden elde edilen yordama bağıntılarındaki katsayılar ve korelasyon katsayılarının kareleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, ÖSS sayısal bölümü puanının, ÖYS matematik puanını, sosyal bilimler puanı ile öğrenci alan bütün programlarda yordayıcı olduğu; ÖYS Türkçe testi puanını Hukuk Fakülteleri dışındaki programlarda, ÖYS sosyal bilimler testi puanını ise Edebiyat ve İktisadi İlimler Fakültelerinde yordayabildiği görülmektedir. ÖSS sayısal bölümü bu programlarda en fazla matematik puanlarındaki değişkenliği (0,87), en az da Türkçe puanlarındaki değişkenliği (0,09) açıklayabilir görünmektedir.

ÖSS sözel bölümü puanı, ÖYS Türkçe ve sosyal bilimler testi puanları için sosyal bilimler puanı ile öğrenci alan bütün programlarda yordayıcı görünmekte; ÖYS matematik testi puanlarını ise sadece Edebiyat ve İktisadi

Tablo 5.
Türkçe-Matematik Puanı ile Öğrenci Alan Programlarda ÖSS Puanlarının ÖYS Puanlarını Yordama Bağıntıları

		ÖSS SAYISAL			ÖSS SÖZEL		
		ÖYS FEN	ÖYS MAT.	ÖYS TÜR.	ÖYS FEN	ÖYS MAT.	ÖYS TÜR.
Eğitim Fakültesi	r2	0,55		0,12	0,07	0,29	0,34
	a	2,83	-	32,70	29,10	29,95	48,11
	b	0,74		-0,35	-0,26	0,54	0,57
İktisadi İlimler Fakültesi	r2	0,75	0,22	0,17	0,20	0,42	0,49
	a	0,71	48,55	5,47	-30,40	24,63	47,99
	b	0,87	0,47	0,42	0,44	0,65	0,70

Tablo 6.

Sosyal Bilimler Puanı ile Öğrenci Alan Programlarda ÖSS Puanlarının ÖYS Puanlarının Yordama Bağlılıkları

Program		ÖSS SAYISAL			ÖSS SÖZEL		
		ÖYS FEN	ÖYS MAT.	ÖYS TÜR.	ÖYS FEN	ÖYS MAT.	ÖYS TÜR.
Edebiyat	r2	0,87	0,26	0,18	0,21	0,59	0,52
Fakültesi	a	-1,74	50,34	51,48	-54,84	7,93	-12,99
	b	0,93	0,51	0,43	0,46	0,77	0,72
Eğitim	r2	0,77	0,09			0,31	0,24
Fakültesi	a	-0,66	52,16	-	-	23,69	13,14
	b	0,88	0,29			0,56	0,49
Hukuk	r2	0,77				0,20	0,21
Fakültesi	a	-2,00	-	-	-	31,78	19,99
	b	0,85				0,45	0,46
İktisadi İlimler	r2	0,85	0,23	0,20	0,24	0,47	0,44
Fakültesi	a	-2,04	52,52	54,81	-82,45	15,99	-385
	b	0,92	0,47	0,45	0,49	0,69	0,66

di İlimler Fakültelerinde yordayabilmektedir. ÖSS sözel bölümü puanları, Türkçe puanlarındaki değişkenliğin 0,59'a kadar bir kısmını açıklayabilmektedir.

Bu bulgulara göre, sosyal bilimler puanı ile öğrenci alan programlarda, ÖSS'deki sayısal ve sözel bölümlerin, ölçtükleri özelliklerle yakından ilgili olan ÖYS testlerindeki puanları yordayabildiği söylenebilir.

Türkçe-Sosyal Bilimler Puanı ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Programlarında Durum

Türkçe-sosyal bilimler puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programları ile ilgili verilerden elde edilen yordama bağlantılarındaki katsayılar ve korelasyon katsayılarının kareleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.

Türkçe-Sosyal Bilimler Puanı ile Öğrenci Alan Programlarda ÖSS Puanlarının ÖYS Puanlarının Yordama Bağlılıkları

Program		ÖSS SAYISAL			ÖSS SÖZEL		
		ÖYS FEN	ÖYS MAT.	ÖYS TÜR.	ÖYS FEN	ÖYS MAT.	ÖYS TÜR.
Edebiyat	r2	0,87	0,32	0,79	0,28	0,69	0,66
Fakültesi	a	0,41	55,58	63,46	42,55	195,57	31,90
	b	0,93	-0,56	-0,87	-0,53	0,83	0,81
Eğitim	r2	0,68	0,07	0,06		0,47	0,49
Fakültesi	a	0,15	52,88	53,87	-	17,55	-22,86
	b	0,83	0,27	0,24		0,69	0,70
İlahiyat	r2	0,60				0,56	0,50
Fakültesi	a	0,94	-	-	-	9,30	-25,71
	b	0,77				0,77	0,71
İletişim	r2	0,81	0,28	0,24	0,19	0,58	0,59
Fakültesi	a	-1,38	48,50	43,00	-30,57	6,18	-41,49
	b	0,90	0,53	0,49	0,43	0,76	0,77

Tablo 7'deki veriler, Türkçe-sosyal bilimler puanı ile öğrenci alan programlarda, ÖSS sayısal bölümü puanının ÖYS matematik testi puanları için

bütün programlarda güçlü bir yordayıcı olarak ortaya çıktığını, Türkçe ve sosyal bilimler testleri için İlahiyat Fakülteleri dışında kalan programlarda yordayıcı güç kazandığını göstermektedir. Sayısal bölüm puanının en çok matematik puanlarındaki değişkenliği (0,81), en az da sosyal bilimler puanlarındaki değişkenliği (0,24) açıklayabildiği anlaşılmaktadır.

ÖSS sözel bölüm puanı, ÖYS Türkçe ve sosyal bilimler puanları için tüm programlarda, matematik testi için Edebiyat ve İletişim Fakültelerinde yordayıcı görünmektedir. ÖSS sözel bölüm puanı, en fazla sosyal bilimler puanlarındaki değişkenliği (0,59) açıklayabilir görünmektedir.

Bu bulgulardan, Türkçe-sosyal bilimler puanı ile öğrenci alan programlarda, ÖSS sayısal ve sözel bölümlerinin ölçtükleri özellikle ilgili olan ÖYS testlerindeki puanları yordayabildiği anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

ÖSS sayısal bölüm puanının F ve M puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programlarında ÖYS matematik puanlarındaki değişkenliğin 0,09 ile 0,72 arasında bir kısmını; ÖYS fen bilimleri puanlarındaki değişkenliğin 0,25 ile 0,73 arasında bir kısmını açıklayabildiği görülmüştür. ÖSS sayısal bölüm puanının, TM, S ve TS puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programlarında matematik testi puanlarını açıklama gücü 0,55 ile 0,87 arasındadır.

ÖSS sözel bölüm puanının F ve M puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programlarında ÖYS Türkçe testi puanlarındaki değişkenliğin 0,20 ile 0,54 arasında bir kısmını açıklayabileceği görülmüştür. ÖSS sözel bölüm puanının TM, S ve TS puanı ile öğrenci alan yükseköğretim programlarında ÖYS Türkçe testi puanlarını açıklama gücünün 0,20 ile 0,69 arasında; sosyal bilimler testi puanlarını açıklama gücünün 0,21 ile 0,66 arasında değişebileceği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, ÖSS sayısal bölümü ile ölçülen nitelikler, öğrencilerin ÖYS fen ve matematik testi ile ölçülen nitelikleriyle önemli ölçüde benzerlikler göstermektedir. Ancak, elde edilen tahminlerin M ve F puanları ile öğrenci alan yükseköğretim programlarının çoğunda 0,50'nin altına düşmesi, öğrencilerin gerek ÖSS'nin sayısal bölümünde gerekse ÖYS'nin matematik testinde

sayısal yeteneklerini gösterebildiklerini; ancak özellikle ortaöğretimde kazandıkları matematik bilgi ve becerilerini puanlarına iyi yansıtamadıklarını akla getirmektedir. ÖSS'de ortaöğretim programlarında kazanılan özel matematik bilgi ve becerilerinin daha az yer alması nedeniyle fen ve mühendisliğe yönelen öğrencilerin ilerde kendilerine çok gerekli olacak matematik bilgi ve becerilerini ÖSS puanlarına yeterince yansıtamamaları söz konusu gibi görünmektedir.

ÖSS sözel bölüm puanları tüm programlarda, ÖYS Türkçe ve sosyal bilimler puanlarındaki değişkenliği yeterince açıklayamıyor görünmektedir. Bu da yukarıda ÖSS'nin sayısal bölümü için belirtilene benzer bir durumdan kaynaklanabilir. Ancak, görünen manzara oradaki kadar açık değildir. Bu durum, ÖSS'nin içindeki sözel bölümün de Türkçe ve sosyal bilimlerle ilgili olarak ortaöğretimde kazanılmakta olan özel bilgi ve becerileri yoklamakta ÖYS'ye göre daha yüzeysel kalmasından kaynaklanmış olabilir.

Bu araştırmanın sonuçları, ÖSS'nin bölümleri ile ÖYS'nin bunlarla ilgili testleri arasında önemli ölçülerde bir paralellik olduğunu göstermektedir. Bu daha önceki araştırmalarda da görülmüştür (Oral, 1985; Aşkar, 1985, Tezbaşaran, 1991). Ancak ÖSS'nin bölümlerinden elde edilen puanlarla ÖYS içindeki testlerden elde edilen puanlar arasındaki uyum, bunlardan birisi (ÖSS) ile elde edilen puanların ikincisi (ÖYS) ile elde edilen puanlara olan ihtiyacı ortadan kaldırayabileceği, diğer bir deyişle ÖYS ile elde edilen test puanlarına gerek kalmayacağı şeklindeki bir sonuca tam bir destek sağlamamaktadır. Seçme ve yerleştirmede ÖSS puanlarından elde edilen Y-ÖSS puanlarının yanında ÖYS içindeki testlerle elde edilen puanların da göz önünde tutulmasının yararlı olabileceğini gösteren işaretler bulunmaktadır. Bu durumda izlenebilecek bir yol, ÖSS'de puan türlerine göre bir düzenleme yapılmasıdır. ÖSS-SAY puanı ile tercih yapan adaylar için hem sözel hem de sayısal bölümün ÖYS'ye benzerliği artırılabilir; ÖSS-EA ve ÖSS-SÖZ puanı ile tercih yapan adaylar için ÖSS'nin sayısal bölümü mevcut haliyle kullanılıp sözel bölümünün ÖYS'ye benzerliğinin artırılması yoluna gidilebilir. Böyle bir önlemin, sınavın geçerliğine olumlu katkıda bulunacağı savunulabilir.

İki aşamalı sistemdeki ÖSS ve ÖYS sınavları ile elde edilen puanların birlikte ele alınıp puan türlerine göre faktör analizi ile incelenerek iki sınavın ortak ve farklı yönlerinin belirlenmesi, puan türlerine dayalı yeni bir düzenlemenin yapılmasına büyük ölçüde katkı getirebilir.

Kaynakça

- Aşkar, P. (1985). *Yükseköğretime öğrenci seçme ve yerleştirme sisteminin geçerliği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dökmen, Ü. (1992). *T.C. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, kuruluşu, gelişmesi, çalışması*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Oral, T. (1985). *Lise başarı ölçülleri ile ÖSYS puanları arasındaki uyum*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- ÖSYM. (1999). *Öğrenci seçme sınavı kılavuzu*. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.
- ÖSYM. (1998). *Öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı kılavuzu*. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.
- ÖSYM. (1998). *The system of student selection and placement in higher education institutions in Turkey*. Bilkent, Ankara.
- Özçelik, D.A. (1982). *Öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı geçerliğinin araştırılmasında kullanılan yöntemlere ilişkin bazı sorunlar*. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Araştırma-Geliştirme Birimi, Ankara.
- Runyon, R. P. & Haber, A. (1991). *Fundamentals of behavioral statistics*. McGraw-Hill, Inc.
- Tezbaşaran, A. (1991). *Yükseköğretime öğrenci seçme ve yerleştirme sisteminde 1987 yılında yapılan değişiklikler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- ÜSYM. (1979). *Üniversitelerarası seçme sınavı geçerlik araştırması*. Ankara: ÜSYM, Araştırma Geliştirme Proje Birimi.

Geliş	10 Nisan 2003
İnceleme	21 Nisan 2003
Kabul	26 Nisan 2004